

12.4.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 3
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö 1.3.2017, TEM/1590/03.01.01/2016

Fennovoima Oy:n lausunto ydinenergilain muutosta koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Fennovoima Oy:ltä lausuntoa ydinenergilain muutosta koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta.

Fennovoima Oy (jäljempänä **Fennovoima**) kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksen johdosta ja lausuu asiassa seuraavaa:

1 YLEISTÄ

Fennovoiman käsityksen mukaan lakiesitysluonnoksen perusteluissa tulisi arvioida konkreettisemmin ehdotettujen muutosten vaikutusta luvanhakijoiden- ja haltijoiden velvollisuuksiin. Fennovoima ei pysty täysin arvioimaan esitysluonnoksesta johtuvia vaikutuksia omaan toimintaansa lausunnonle toimitetun luonnoksen perusteella.

Fennovoima pitää ongelmallisena esitysluonnoksen valmistelun ja kaavaillun voimaantulon kiireellistä aikataulua sekä siirtymäsäännösten puuttumista esitysluonnoksesta. Fennovoima katsoo, että uuden lain ei tulisi koskea lainkaan sellaisia lupaprosesseja, jotka ovat käynnistyneet voimassa olevan lain aikana, vaan tällaiset lupaprosessit tulisi viedä myös loppuun voimassa olevan lain mukaisesti. Fennovoima on lausunut asiasta tarkemmin yksityiskohtaisissa kommentteissa.

2 YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT

2.1 Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen, luvan edellytykset ja voimassaolo

Esitysluonnoksen mukaan ydinlaitoksen käytöstä poistamisen tulisi täyttää pykälässä 20 a erikseen säädettyjen edellytysten lisäksi myös ydinenergilain yleiset periaatteet, jotka käsittävät mm. vaatimuksen yhteiskunnan kokonaisedun täytymisestä ydinenergian käytössä.

Fennovoima pitää ydinenergilain yleisten periaatteiden soveltamista ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ongelmallisena yhteiskunnan kokonaisuutta koskevan 5 §:n osalta, koska se voi asettaa luvanhaltijat ilmeisen kohtuuttomaan tilanteeseen silloin, kun toiminnan jatkamiselle ei ole enää esimerkiksi kaupallisia perusteita luvanhaltijalle. Vaikka luvanhaltijalla on esitysluonnoksen perusteluiden mukaan oikeus päättää itse laitoksen käytön lopettamisesta, luvanhaltija ei voisi kuitenkaan vapautua laitoksesta johtuvasta vastuusta, ja siitä johtuvista taloudellisista sitoumuksista, ilman käytöstäpoistolupaa. Fennovoiman käsityksen

12.4.2017

mukaan luvanhaltijalla tulisi olla aina silloin oikeus ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen, kun käytöstä poistaminen voidaan toteuttaa turvallisesti ja lupaehtojen mukaisesti.

Fennovoima esittää esitysluonnoksen 20 a §:n muuttamista siten, että viittaukset ydinenergialain 5 §:ään poistetaan. Ydinlaitoksen käytöstä poistamisessa arvioidaisiin 20 a §:ssä erikseen säädettyjen edellytysten ohella vain käytöstä poistamisen turvallisuutta ydinenergialain 6 §:n ja 7 §:n mukaisesti.

Esitysluonnoksessa tulisi myös erikseen arvioida sellaisen tilanteen seuraukset, missä lupaa käytöstä poistamiseen ei syystä tai toisesta myönnettäisi hakijalle. Fennovoima toteaa, että käytöstä poistamista koskevan lupahakemuksen hylkääminen olisi erityisen ongelmallista sellaisen luvanhaltijan kannalta, joka ei voisi saada enää uutta käyttö lupaa, koska luvanhaltija voisi ajautua ns. luvattomaan tilaan. Epävarmuus tällaisen tilanteen mahdollisuudesta on Fennovoiman näemyksen mukaan merkittävä aukko ehdotetussa sääntelyssä ja se on suuri riski esimerkiksi luvanhaltijoiden vastuuhenkilöiden aseman kannalta, koska ydinenergian käyttö on luvanvaraista.

Fennovoima katsoo, että mikäli käytöstäpoistolupaa ei myönnettäisi luvanhaltijalle, voisi käytöstäpoistoluvan hylkäämisestä olla lisäksi ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta mahdollisesti epäedullisia vaikutuksia. Mikäli luvanhaltija ei katso laitoksen käytön olevan sen kaupallisten intressien mukaista, mutta käytöstäpoistolupaa ei sille kuitenkaan myönnettäisi, voisi lupapäätöksellä olla kielteisiä vaikutuksia sekä luvanhaltijan halukkuuteen investoida laitokseen sekä henkilöstön motivoituneisuuteen.

Fennovoima toteaa, että lakiesitysluonnoksessa ehdotetun pykälän 20 a sananmuoto on ristiriidassa esitysluonnoksen perusteluiden kanssa ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan luvan myöntämisen osalta. Esitysluonnoksen 20 a §:n sananmuodon mukaan lupa käytöstä poistamiseen "voidaan" myöntää hakijalle laissa säädettyjen lupaehtojen täytyessä. Fennovoiman käsityksen mukaan muotoilu on tulkittavissa siten, että valtioneuvostolla ei olisi kuitenkaan velvollisuutta myöntää lupaa, vaikka lupaehdot täytyisivätkin.

Yllä mainittu esitysluonnoksen muotoilu ei ole sopusoinnussa luonnoksen perusteluiden kanssa, joiden mukaan käytöstäpoistoluvan myöntämiseen ei sisältyisi tarveharkintaa, vaan lupa myönnettäisiin aina hakemuksesta lupaehtojen täytyessä. Fennovoima ehdottaa ristiriidan poistamiseksi lakiesitysluonnoksen 20 a §:n sananmuodon muuttamista perusteluita vastaavaksi siten, että lupa ydinlaitoksen poistamiseen *tulee myöntää* hakemuksesta säännönmukaisesti laissa mainittujen lupaedellytysten täytyessä.

Fennovoima katsoo myös, että käytöstäpoistoluvan tulisi myöntää Työ- ja elinkeinoministeriö, eikä valtioneuvosto, käytöstäpoistoluvan luonteesta johtuen.

Lopuksi Fennovoima toteaa, että esitysluonnoksen perusteluiden sivulla 51 todetaan viimeisessä kappaleessa, että käytöstäpoistolupa myönnettäisiin määräaikaisena, mutta kysymys lienee kirjoitusvirheestä.

12.4.2017

2.2 7 §:ää koskevat muutokset

1. Esitysluonnoksessa esitetään turvajärjestelyjä koskevan 7 l §:n muuttamista kokonaisuudessaan. Luonnoksessa esitetään velvollisuuden turvahenkilöiden käyttämisestä alkavan siitä lähtien, kun ydinlaitokselle on myönnetty rakentamislupa. Fennovoima katsoo, että velvollisuuden tulisi alkaa vasta silloin, kun rakentamisluvan mukaiset työt tosiasiallisesti alkavat, eivät luvan myöntämisestä.
2. Esitysluonnoksessa ehdotetaan turvaohjesääntöä käsittelevän 7 m §:n muuttamista. Fennovoima katsoo, että lain tasolla ei ole tarpeen esittää turvaohjesäännön yksityiskohtaista sisältöä, vaan sitä tulisi käsitellä esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen määräyksessä. Turvaohjesäännön sisältöä koskevat myöhemmät mahdolliset päivitykset olisi helpompi panna täytäntöön, ellei se vaadi lainmuutosta.
3. Esitysluonnoksessa esitetään 7 s §:ssä, että turvahenkilöiden ja valvomohenkilöstön terveydentilasta ja soveltuvuudesta tehtäväänsä tarkastuksen tekevällä lääkäriä olisi ilmoitusvelvollisuus epäilyksestään, ettei tarkastettava henkilö täytä terveydellisiä edellytyksiä tai voi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle poliisille tai Säteilyturvakeskukselle. Fennovoima katsoo, että ilmoitus olisi tehtävä myös ko. ydinlaitoksen vastuulliselle johtajalle.

2.3 Luvanhaltijan ja jätehuoltovelvollisen velvollisuudet

Esitysluonnoksessa ehdotetaan luvanhaltijan vastuun muuttamista toimittajien ja alihankkijoiden osalta lisäämällä 9 §:n 1 momenttiin erityinen *laajennus*. Esitysluonnoksesta tai sen perusteluista ei kuitenkaan käy yksiselitteisesti ilmi, minkälaisia uusia käytännön velvoitteita laajennuksella on tarkoitus perustaa luvanhaltijoille.

Luonnoksen perusteluiden mukaan 9.1 §:ään tehtävän laajennuksen myötä luvanhaltija vastaa jatkossa siitä, että alihankkijoiden tuotteet ja palvelut, joita ydinlaitos hyödyntää tai käyttää, täyttävät kaikki turvallisuutta koskevat vaatimukset. Toisaalta perusteluissa myös nimenomaisesti todetaan, että ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä, jonka mukaan luvanhaltijat ovat jo nykytilassa arvioineet ja valvoneet toimittajia ja alihankkijoita sekä edellyttäneet kaikilta toimituksilta niiden toimittajasta riippumatta turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämistä kansallisten vaatimusten ja standardien mukaan.

Esitysluonnoksesta ei käy siten yksiselitteisesti ilmi, onko 9 §:n muutoksella tarkoitus perustaa luvanhaltijoille uusia, nykykäytännöstä poikkeavia vastuita tai käytännön velvollisuuksia. Fennovoima esittää, että laajennus poistetaan, koska laajennuksen sisältö ja merkitys jäävät epäselviksi. Voimassa olevassa laissa oleva määräys luvanhaltijan vastuusta on Fennovoiman käsityksen mukaan riittävä.

2.4 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Esitysluonnoksen mukaan lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2018. Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että uudistetun (ydinenergia)lain tuleessa voimaan, vireillä oleviin ydinennergian käyttöä koskeviin asioihin on tarkoitus soveltaa suoraan uutta lakia.

12.4.2017

Fennovoima pitää esitysluonnoksessa ehdotettua voimaantuloaikataulua poikkeuksellisen tiukkana erityisesti ydinenergian pitkä ja monivaiheisen lupamenettelyn kannalta. Fennovoima haluaa kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnos ei sisällä minkäänlaista siirtymäsäännöstä, vaan luonnoksessa tarkoitettua lakiehdotusta olisi tarkoitus soveltaa välittömästi sellaisenaan myös vireillä oleviin, ydinenergian käyttöä koskeviin asioihin.

Fennovoiman käsityksen mukaan esitysluonnoksen perusteluissa tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten ja millä tavalla lakiuudistuksen voimaantulo vaikuttaisi käytännössä vireillä oleviin ydinenergian käyttöä koskeviin hankkeisiin, lupahakemuksiin ja niiden mahdollisesti taustalla olevien periaatepäätösten edellytyksiin.

Fennovoima ehdottaa, että esitysluonnoksessa arvioitaisiin ensinnäkin sitä, miten ja missä aikataulussa luvanhaltijoiden- ja/tai hakijoiden tulisi täydentää voimassa olevan lain perusteella laadittuja vireillä olevia hakemuksiaan ja missä aika-
taulussa. Esitysluonnoksessa olisi Fennovoiman käsityksen mukaan myös hyvä arvioida viranomaisten roolia vireillä olevien hakemusten mahdollisessa täydentämisessä.

Lisäksi Fennovoima esittää erityisen siirtymäsäännöksen lisäämistä esitysluonnokseen, jolla vireillä olevat, ydinenergian käyttöä koskevat asiat jätettäisiin uuden lain soveltamisen ulkopuolelle. Ydinenergian käyttöön liittyy mittavia investointeja, joiden osalta on tehty komplekseja sopimuksia. Näissä sopimuksissa on määritelty vastuita myös lupaprosessien osalta. Määritelmät on tehty allekirjoitushetkellä voimassa olevan lain mukaisina. Lain muutokset, riippumatta siitä miten laajoja vaikutuksia käytännössä muutettu laki edellyttää näiden sopimusten osapuolilta, vaikuttavat väistämättä tällaisten sopimusten tulkintaan ja lisäävät ko. sopimusten tulkintavaiveuksia.

Fennovoima esittää myös, että selvyiden vuoksi esitysluonnoksessa olisi tarpeen määritellä siirtymäsäännös uuden 23 a §:n osalta, jotta on selvää, että aiempaa laajempi määritelmä kuulemisten järjestämisestä ei edellytä jo tehtyjen kuulemisten uusimista vireillä olevien lupahakemusten osalta.

Kunnioittavasti Fennovoima Oy:n puolesta,

Toni Hemminki
toimitusjohtaja